

Příloha č. 2

Odůvodnění zacílení výzvy

Obecný úvod

- Výzva se zaměřuje na problematiku nízké zaměstnanosti rodičů s malými dětmi, specificky žen, prostřednictvím podpory nové služby péče o nejmenší děti v mikrojeslích zřizované přímo obcemi nebo ve spolupráci s obcemi.
- Výzva bude realizována v rámci Prioritní osy 1. Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly a IP. 1.2. zaměřenou na Rovnost žen a mužů ve všech oblastech, a to i pokud jde o přístup k zaměstnání a kariérní postup, sladění pracovního a soukromého života a podpora stejné odměny za stejnou práci, se specifickým cílem 1. Snížit rozdíly v postavení žen a mužů na trhu práce. V OPZ je uvedeno, že „specifický cíl bude naplněn prostřednictvím zlepšení nabídky cenově dostupných a kvalitních zařízení a služeb péče o děti za účelem zvýšení zaměstnanosti pečujících osob a usnadnění slučitelnosti pracovního a soukromého života, podpory vzdělávání žen za účelem zvýšení jejich zaměstnatelnosti po výpadcích v kariéře z důvodu péče o děti či jiné závislé členy rodiny, zvýšení využívání flexibilních forem práce jako jedné z forem podpory sladování pracovního, soukromého a rodinného života, snížení diskriminace žen na trhu práce ...“.
- České republice je ze strany **Evropské komise dlouhodobě doporučováno zvýšit dostupnost a kvalitu služeb péče o nejmenší děti. Rovněž studie dokládají, že rodičovství má dopad na zaměstnanost rodičů s dětmi.** Právě ženy jsou jako hlavní pečovatelé (nejenom o předškolní děti) poznamenány na pracovním poli dlouhodobým výpadkem v práci. **Možnost zaměstnanosti žen závisí na velikosti a struktuře denní péče o děti (VÚPSV, 2013).¹ Z průzkumu vyplývá, že 11 % matek dětí do 2 let a 6% matek dětí ve věku 3-5 let říká (58 tisíc matek), že jim nedostatek zařízení pro děti znemožňuje být ekonomicky aktivní.** (Zaostřeno, 2011, in VÚPSV, 2010, str. 10)
- Obdobná zařízení úspěšně existují **v zahraničí již několik let** (Německo, Francie apod.) a služba mikrojeslí navazuje na osvědčený systém tzv. denních matek/otců, který funguje např. ve Spolkové republice Německo, kde již od roku 2004 pomáhá vyrovnávat kapacity služeb pro předškolní děti v souvislosti s právním nárokem na předškolní péči od jednoho roku. Také v Rakousku jsou služby denních matek/otců rodiči malých dětí využívány. Rovněž ze zahraničních zkušeností vyplývá, že služby péče o nejmenší děti by měly být založené

---

¹ Ekonomické podmínky sladování rodiny a zaměstnání v České republice a ve Francii, Věra Kuchařová, VÚPSV, 2013

na univerzální dostupnosti, tj. jako veřejná služba péče, která lze zajistit samosprávnými celky, neboť soukromá zařízení jsou pro některé skupiny rodičů finančně nedostupná.

- Vláda ve svém **Programovém prohlášení Vlády ČR v části 7.1 Jesle, školky uvedla, že „s využitím evropských fondů a dotací ze státního rozpočtu poskytneme obcím prostředky na vytvoření dostatečné kapacity mateřských škol a jeslí.“**
- V roce 2014 se narodilo 109 900 dětí. Dle Prognóz z ČSÚ nelze očekávat další růst, ale spíše zachování stavu porodnosti dle současné podoby.² Z toho důvodu je nezbytné vytvářet pro předškolní děti dostupné a kvalitní služby, které pomou jejím rodičům realizovat se nejenom v rodinném, ale i pracovním životě.

Tabulka č. 1.: V ČR ke konci 2013 - Počet dětí dle věku 1-4 roky³

Věk dětí	Počet dětí
1 leté	109 138
2 leté	109 287
3 leté	119 584
4 leté	121 424

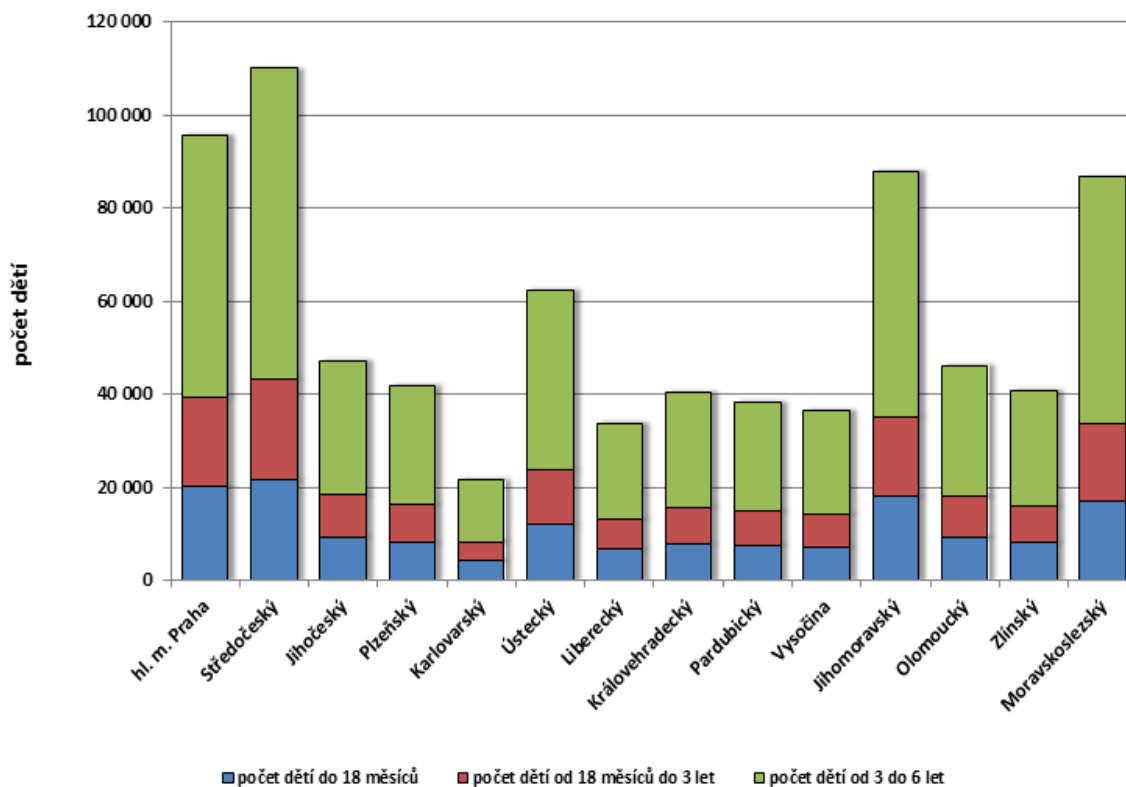
- Graf níže ukazuje **počet dětí v roce 2013 dle jednotlivých krajů**, který může ukazovat na poptávku po službách péče o nejmenší děti v mikrojeslích v jednotlivých krajích (viz regionální nedostupnost služeb péče o nejmenší děti).

Graf č. 1 Počet dětí dle věkových skupin – podle území (v roce 2013)⁴

² <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2014>

³ https://www.czso.cz/csu/czso/320198-14-r_2014-0400

⁴ Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014, na základě dat ČSÚ.

Strategické materiály

- 1) Národní program reforem 2014 a 2015 - Dle doporučení Evropské komise a vládních cílů je zvýšení dostupnosti a kvality služeb péče o předškolní děti pro Českou republiku klíčové
- 2) Doporučení Evropské komise pro ČR
- 3) Programové prohlášení Vlády
- 4) Koaliční smlouva Vlády
- 5) Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020
- 6) Operační program zaměstnanost (IP 1.2.)
- 7) Strategie 2020
- 8) Doporučení pro ČR The European Platform for Investing in Children
- 9) Strategii pro rovnost žen a mužů Evropské komise, odboru Gendrové rovnosti (V.Jourová)
- 10) doporučení tzv. Barcelonských cílů

Konkrétní odůvodnění

a) k výběru oprávněných žadatelů o dotaci, včetně odhadu % rozdělení subjektů žadatelů mezi obce a NNO

- Vláda ve svém **Programovém prohlášení Vlády ČR v části 7.1 Jesle, školky uvedla, že „s využitím evropských fondů a dotací ze státního rozpočtu poskytneme obcím prostředky na vytvoření dostatečné kapacity mateřských škol a jeslí.“**

- Obdobná zařízení úspěšně existují **v zahraničí již několik let** (Německo, Francie apod.) a služba mikrojeslí navazuje na osvědčený systém tzv. denních matek/otců, který funguje např. ve Spolkové republice Německo, kde již od roku 2004 pomáhá vyrovnávat kapacity služeb pro předškolní děti v souvislosti s právním nárokem na předškolní péči od jednoho roku. Také v Rakousku jsou služby denních matek/otců rodiči malých dětí využívány. Rovněž ze zahraničních zkušeností vyplývá, že služby péče o nejmenší děti by měly být založené na univerzální dostupnosti, tj. jako veřejná služba péče, která lze zajistit samosprávnými celky, neboť soukromá zařízení jsou pro některé skupiny rodičů finančně nedostupná.
- Institut jeslí jako **veřejná služba péče o nejmenší děti má v České republice velkou tradici** (např. Hašková 2007, Palasová, 2014). Od 90. let. 20. století byly **z 95 % zřizovateli jeslí obce** (Hašková 2007).
- Pro některé obce je složité zajistit dostatečnou nabídku služeb. Ze statistik MŠMT vyplývá, že rovněž nejčastějšími zřizovateli mateřských škol jsou obce, v současném školním roce bylo odmítnuto 50 800 žádostí o umístění do mateřské školy. Statistiky MŠMT také ukazují, že zejména v okolí velkých měst jako Praha, Brno, Plzeň, Ústí nad Labem, Budějovice je situace s umístěním dítěte do MŠ problematická. Ze statistik rovněž vyplývá, že přes 80 MŠ bylo ve školním roce 2014/2015 zaplněno nad svou oficiální kapacitu. Ve školním roce 2012/2013 bylo 26,7 % dětí v MŠ mladší tří let.
- Pokud vyjdeme **ze statistik MŠMT**, kdy 94 % zřizovatelů MŠ jsou obce a v 5 % privátní sektor,⁵ a dále z **informací Svazu měst a obcí**, tak lze předpokládat, že většinovým zřizovatelem mikrojeslí budou obce. Vezmeme-li v úvahu, že zejména malé obce nemusí mít vlastní kapacity na zajištění služeb péče o děti. Doporučujeme vycházet z kvalifikovaného odhadu, že přibližně 40 mikrojeslí bude zřízeno obcí a 20 bud zřízeno ve spolupráci s obcí prostřednictvím neziskové organizace. Obdobně Svaz měst a obcí potvrdil, že obce často nemají kapacitu zakládat služby péče o děti samy a z toho důvodu si tyto služby nakupují u NNO.
- Menší obce mohou **mít problém s naplněním kapacit** MŠ nebo dětských skupin (Z ESF jde podpora na DS s minimálně 5 dětmi), z toho důvodu navrhujeme instituci mikrojeslí, která lépe vyjde vstříc jejím nárokům.
- Ustanovení zákona 128/2000 Sb. o obcích, Hlava 1, §2 říká, že obce pečují o všestranný rozvoj svého území a potřeby svých občanů.
- Výzva není určena zaměstnavatelům, neboť záměr mikrojeslí je založen na charakteristikách veřejné neziskové služby.
- Péče o nejmenší děti v mikrojeslích zřizované přímo obcemi nebo ve spolupráci s obcemi předpokládá efekt tzv. lokální blízkosti, tj. umístění služby v blízkosti bydliště či pracoviště rodiče tak, aby rozšířením této služby došlo k zajištění lepší dostupnosti veřejných a neziskových služeb péče o děti.

⁵ <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

b) Ke stanovení věku dětí

- České republiky nejsou služby péče o předškolní děti vyjma mateřských škol podporovány ze státního rozpočtu. Nicméně předškolní péče v podobě mateřských škol je primárně určena pro děti od tří let. Chybí zde tak veřejné služby péče o nejmenší děti. MŠ jsou však v posledních letech nedostupné nejenom pro děti mladší tří let, ale i děti starší. V loňském školním roce bylo odmítnuto 50 800 žádostí (regionální nedostupnost).
- Jedná se o pilotní ověření služby, parametry mohou být v závislosti na výstupech ověření upraveny.
- Je nutné přihlížet k **problematice sourozenců**, kdy mezi dětmi mohou být dvouleté rozestupy a v případě omezení věku by museli být děti rozděleny nebo by se matka z důvodu nedostatečných kapacit stejně nemohla vrátit na trh práce.
- Údaje OECD (Family database) uvádí, že ve formální péči je: cca 3-4 % dětí pod 3 roky, dále pak méně než 60% tříletých, více než 80% čtyřletých a 90% pětiletých (viz doporučení Barcelonských cílů).
- Věková hranice byla stanovena s ohledem na možnou návaznost umístění dítěte do dalších služeb péče o předškolní děti
- **Rovněž je nutné přihlížet k opatřením zaváděným novelou školského zákona (tisk 611 – § 34 Organizace předškolního vzdělávání), která zavádí povinný předškolní rok pro děti od 5 let věku a dále uvádí, že „Ředitel mateřské školy rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy, popřípadě o stanovení zkušebního pobytu dítěte, jehož délka nesmí přesáhnout 3 měsíce. Do mateřské školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se přednostně přijímají děti, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně čtvrtého roku věku ...“⁶**
- Děti od šesti měsíců již dle doporučených postupů nemusí být kojeny a existují pro ně široce dostupné doplňky stravy
- Mateřská dovolená a peněžitý příspěvek v mateřství je matkou čerpán po dobu 0,5 roku, následně je na jejím uvážení, zda bude dále čerpat rodičovskou dovolenou nebo zda se vrátí do práce.
- V současné době se objevují tendence, zejména u profesně úspěšných žen na vyšších pozicích, navracet se po mateřské dovolené zpět do práce.

---

⁶ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=611&CT1=0>

c) Ke vzdělávání

- Mikrojesle mají být novou **službou kvalitní péče o předškolní děti**. Lze také **předpokládat, že nemusí být dostatečná nabídka pečovatelů s vhodným vzděláním**. **Z těchto důvodů výzva bude cílit i na kvalitu služby prostřednictvím podpory vzdělávání pečujících osob, neboť u péče o nejmenší je kvalita služeb jedním z nejdůležitějších prvků určujících další vývoj dítěte.**
- Studie ukazují, že kvalitní péče o nejmenší děti je významným atributem jejich dalšího vývoje, např. děti v období 9 měsíců dosahují největšího rozvoje řečových dovedností a jsou schopny naučit se jakýkoliv jazyk, obdobně kvalitní péče o rozvoj dětí v nejmenším věku má dopad jak na jejich školní výsledky (např. v oblasti matematiky), tak na jejich sociální dovednosti. Z toho důvodu je zřejmé, že pečující osoba musí splňovat vysoké standardy a měla by procházet i průběžnými vzdělávacími kurzy, jak je tomu obvyklé i u našich sousedů (Tagesmutter v SRN) .
- Dále je nutné zmínit, že v rámci systémového projektu, který souvisí s grantovou výzvou, bude docházet k pilotnímu ověření mikrojeslí a revizi vzdělávání v oblasti péče o nejmenší děti.
- Mimo jiné je nutné pojímat opatření v oblasti sociální a rodinné politiky komplexněji, tedy prostřednictvím daného projektu mikrojeslí bude podpořena i zaměstnanost žen a ohrožených skupin na trhu práce.
- V ČR rovněž není jednotný vzdělávací systém pro pečující osoby pro předškolní děti, je tedy potřebné zavést jednotný systém tzv. edu-care koncept, který bude provázaný a poskytovat vysoký standard péče jak je tomu zvykem v zahraničí.
- V rámci některých druhů péče o nejmenší děti je vyžadována specifická odbornost, která může dobře odpovídat požadavkům dětí čtyřletých, ale méně již požadavkům dětí jednoletých, obdobně u některých typů péče o dítě není stanovena kvalifikace žádná. Z toho důvodu je nutné podporovat kvalitní a přiměřené vzdělávání pečujících osob o nejmenší děti.
- V rámci systémového projektu Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“ proběhne revize systému vzdělávání pečujících osob.

d) rodiče s dětmi od 6 měsíců a jejich podíl na trhu práce

- Zařízení mikrojeslí je pro Českou republiku klíčové, jelikož v ČR již několik let není **dostatečná nabídka zařízení služeb péče o nejmenší děti**. Z důvodu nedostatečné nabídky služeb péče o děti mladší tří let se míra **ekonomické aktivity matek malých dětí v posledních dvou desetiletích snižovala** (v případě matek ve věku 20-44 let s dětmi do 4 let věku klesla mezi roky 1993-2007 ze 48 % na 28 %, u stejně starých žen bez dětí v daném věku došlo k podstatně mírnějšímu snížení z 88 % na 84 % (Zaostřeno na ženy a muže, 2008, in VÚPSV, 2010, str. 10)). Údaje z roku 2012 uvádí dokonce, že míra zaměstnanosti žen v ČR s dětmi do 3 let věku je 20 %. Rozdíl mezi mírou zaměstnanosti žen bez dětí a žen s dětmi do šesti let v ČR je 40 %.⁷
- Pouze 9,1 % žen v ČR pracuje na částečný úvazek.
- Statistiky dokládají, že téměř 90% matek s dítětem mladším tří let a více než 50 % matek s nejmladším dítětem ve věku 3-5 let zůstává v domácnosti nebo vykonává pouze občasné brigády.
- Nezaměstnanost žen má vliv na ztrátu profesní kvalifikace, zaměstnání a tedy negativní dopad z hlediska ohrožení rodin s dětmi chudobou.
- Největší rozdíly v míře nezaměstnanosti podle pohlaví jsou právě v období, kdy ženy pečují o nejmenší děti (tamtéž), což má vliv na genderové stereotypy, tj. rodinný model ženy pečovatelky a muže živitele.
- V České republice dosahuje tzv. „mezera zaměstnanosti v důsledku péče o dítě/děti“ nejvyšší míry v Evropě. Tabulka č. 2 ukazuje míru zaměstnanosti žen dle jednotlivých věkových skupin dětí (obdobně OECD 2011).⁸

Tabulka č. 2: Zaměstnanost žen v ČR v roce 2012⁹

Věková skupina	Věk nejmladšího dítěte			Bez dětí
	0-4	5-9	10-14	
25-34	30%	78%	80%	59%
35-44	42%	87%	90%	79%
45-54	64%	78%	84%	86%
25-54	34%	83%	88%	75%

⁷ Češky: nevyužitý potenciál země. CERGE inst, Kalíšková, Mních, 2012

⁸ Dle dat OECD zaměstnanost matek ve věku 25-49 let s dětmi mladšími 15 let je v ČR pouze 52% oproti 74% zaměstnaných žen ve věku 25-49 let bez dětí stejného věku (zdroj OECD 2011 - LMF1.2.A.).

⁹ Source: Pertold-Gebicka, Husek 2014, page 15. (Calculations using the EULFS microdata)

e) nabídka služeb péče o děti od 6 měsíců

- V současné době je hlavním problémem v ČR **nedostatek služeb péče o děti do 3 let věku**. Regionálně výrazná je také **nedostupnost mateřských škol pro děti starší 3 let**.¹⁰
- **Zacílení výzvy na systém služeb péče o děti od šesti měsíců do čtyř let souvisí rovněž s plynulým přechodem do dalších zařízení** (viz zavádění povinného předškolního roku a právního nároku pro děti 4leté od 2017 a děti 3leté v roce 2018, tisk 611).
- Ačkoliv v současné době existují **dětské skupiny** jako alternativní služba péče o děti od jednoho roku doplňující současný systém mateřských škol a jiných obdobných zařízení. V České republice chybí **veřejná zařízení pro děti mladší tří let, která by byla cenově i místně dostupná pro všechny rodiče.**
- Dle současné legislativy lze službu péče o děti poskytovat v rámci mateřských škol podle školského zákona zpravidla pro děti od tří let(1), v rámci „péčových“ živností podle zákona o živnostenském podnikání. Jedná se však o soukromá zařízení, která jsou často cenově nedostupná pro nízkopříjmové, ale i středně příjmové rodiny (2). V rámci zařízení zmíněného zákona o dětské skupině, který je určen pro děti od jednoho roku (3), nebo v souladu s platnými právními předpisy obecné povahy (4).
- Různé režimy sebou přinášejí i různé nároky v oblasti stavebně-technických a hygienických norem, požadavků na odbornou způsobilost pečujících osob apod. **Péče o děti mladší jednoho roku s sebou přináší specifické požadavky.**
- Plasová (2014)¹¹ uvádí, že **OECD upozorňuje na problematiku zajišťování služeb péče o děti trhem, jelikož zde nemusí být dosaženo takové kvality a také je péče dostupná pouze rodičům, kteří si službu mohou dovolit zaplatit.** (Starting Strong I 2001, taktéž Leitner (Leitner 2003, in Plasová, 2014) Dále Plasová pokračuje, že nelze služby péče o nejmenší děti zajišťovat pouze trhem, ale dané formy kombinovat.
- **Odhad potřeb služeb péče o nejmenší děti můžeme odvozovat od následující tabulky služeb péče o dítě do tří let věku v denním režimu dle krajů, dále dle počtu odmítnutých žádostí do mateřských škol, kde je rovněž velká pravděpodobnost nedostatku péče o mladší děti tří let.**

---

¹⁰ <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Analzya-podminek-a-moznosti-deti.pdf>

¹¹ Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014

Tabulka č. 3: Přehled živnostenských oprávnění Péče o dítě do tří let věku v denním režimu

	Počet oprávnění Péče o dítě do tří let věku v denním režimu v 2. čtvrtletí 2015
Hlavní město Praha	543
Středočeský kraj	329
Jihočeský kraj	83
Plzeňský kraj	53
Karlovarský kraj	32
Ústecký kraj	72
Liberecký kraj	54
Královéhradecký kra	56
Pardubický kraj	44
Kraj Vysočina	45
Jihomoravský kraj	188
Olomoucký kraj	48
Moravskoslezský kraj	96
Zlínský kraj	71
Celkem za 2. čtvrtletí 2015	1 714

- V České republice v současné době patří mezi **předškolních zařízení financované ze státního rozpočtu pouze matřské školy**, které v některých oblastech nejsou schopny pokrýt poptávku rodičů (ve školním roce 2014/2015 bylo **odmítnuto 50 800 přihlášek do mateřských škol**).

Tabulka č. 4: Podíl dětí navštěvujících MŠ v jednotlivých věkových kategoriích populace ve školním roce 1993/94 až 2012/13¹²

Věk dítěte	do 3 let věku	3 roky	4 roky	5 let	6 a více let
1993/94	20,6%	66,3%	75,3%	81,9%	16,9%
1994/95	20,6%	69,9%	74,6%	85,9%	16,5%
1995/96	15,6%	66,8%	79,2%	86,0%	18,0%
1996/97	12,2%	55,7%	81,3%	90,2%	18,4%
1997/98	11,0%	58,4%	83,2%	91,4%	19,4%

¹² Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014, str.25

1998/99	14,3%	61,0%	90,0%	92,5%	20,9%
1999/00	16,9%	66,5%	89,0%	98,4%	21,5%
2000/01	20,8%	70,0%	91,4%	95,7%	23,0%
2001/02	22,4%	72,1%	90,8%	93,8%	22,3%
2002/03	24,5%	76,4%	90,8%	94,9%	22,5%
2003/04	25,3%	80,0%	94,4%	96,0%	25,0%
2004/05	26,5%	77,3%	94,2%	96,4%	23,8%
2005/06	25,4%	74,6%	90,0%	95,8%	23,2%
2006/07	23,0%	76,6%	90,7%	93,7%	22,7%
2007/08	23,0%	75,3%	90,9%	93,2%	22,1%
2008/09	24,8%	76,5%	89,4%	92,8%	21,5%
2009/10	26,7%	76,1%	88,3%	91,4%	21,1%
2010/11	27,4%	75,6%	86,7%	91,2%	21,0%
2011/12	25,9%	75,3%	84,4%	89,1%	21,2%
2012/13	26,7%	75,2%	86,9%	88,2%	18,3%

Zdroj: Statistická ročenka školství – Výkonové ukazatele (MŠMT) a Statistická ročenka školství – Vývojová ročenka (MŠMT)
POZN.: věkové kategorie jsou dle věku dítěte při nástupu do MŠ

- Provoz jeslí v režimu zdravotnických zařízení byl zrušen v roce 2013, z 1 043 zařízení zbylo v roce 2012 kolem 45 jeslí. **Ke konci roku 2009 byla celková kapacita jeslí 1 419 míst. Na jednoho zaměstnance v jeslích připadalo cca 7 dětí.¹³**
- Institut jeslí jako **veřejná služba péče o nejmenší děti má v České republice velkou tradici** (např. Hašková 2007, Palasová, 2014). **Od 90. let. 20. století byly z 95 % zřizovateli jeslí obce** (Hašková 2007).

Tabulka č. 5: Odmítnuté žádosti o přijetí do mateřské školy

Školní rok	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/2014	2014/2015
Počet žádostí	6 810	9 570	13 409	19 996	29 632	39 483	49 186	58 939	60 281	50 800

- V České republice nejsou služby péče o předškolní děti vyjma mateřských škol podporovány ze státního rozpočtu. Nicméně předškolní péče v podobě mateřských škol je primárně určena pro děti od tří let. MŠ jsou však v posledních letech nedostupné nejenom pro děti mladší tří let, ale i tříleté a čtyřleté. V loňském školním roce bylo odmítnuto 50 800 žádostí.
- Údaje OECD (Family database) uvádí, že ve formální péči je: cca 3-4 % dětí pod 3 roky, dále pak méně než 60% tříletých, více než 80% čtyřletých a 90% pětiletých.

¹³ Podle informací Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR, č. 13/10 - Činnost kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do tří let a dalších zařízení pro děti v roce 2009, bylo v České republice 46 jeslí

- Je nutné, aby systém služeb péče o předškolní děti na sebe navazoval a nenastala situace, kdy dítě v mikrojeslích následně nenalezne péči v mateřské škole z důvodu nedostatečných kapacit.

Tabulka č. 6: Míry pokrytí relevantní věkové populace dětí službou jeslí od roku 1989 do roku 2012¹⁴

Rok	Počet dětí ve věku 0-2 v ČR*	Počet dětí ve věku 1-2 v ČR*	Počet míst v jeslích	Míra pokrytí - jesle (0-2)	Míra pokrytí - jesle (1-2)
1989	393064	261587	65780	16,7%	25,1%
1990	388224	260933	50118	12,9%	19,2%
1991	383333	255647	16628	4,3%	6,5%
1992	381586	253358	13196	3,5%	5,2%
1993	376556	255844	9265	2,5%	3,6%
1994	368858	248753	8565	2,3%	3,4%
1995	346370	240523	6747	1,9%	2,8%
1996	321169	225749	5472	1,7%	2,4%
1997	291134	201203	2898	1,0%	1,4%
1998	275511	185324	2161	0,8%	1,2%
1999	270250	180125	1883	0,7%	1,0%
2000	269490	180362	1750	0,6%	1,0%
2001	265950	177144	1565	0,6%	0,9%
2002	267614	176955	1582	0,6%	0,9%
2003	273229	180418	1678	0,6%	0,9%
2004	278021	184329	1616	0,6%	0,9%
2005	284657	187102	1579	0,6%	0,8%
2006	294241	191827	1480	0,5%	0,8%
2007	306197	200422	1495	0,5%	0,7%
2008	323563	209153	1413	0,4%	0,7%
2009	341293	221379	1419	0,4%	0,6%
2010	354079	235470	1452	0,4%	0,6%
2011	363012	243902	1425	0,4%	0,6%
2012	349427	240674	1401	0,4%	0,6%

- Péče o nejmenší děti let je z velké části zajišťována výhradně rodiči, především matkou dítěte. Ačkoliv mateřské školy mohou přijímat děti mladší tří let, **pouze 3 % dětí mladší tří let jsou ve formální péči**, což je způsobeno jak hodnotovou orientací společnosti, tak nedostatečnou nabídkou služeb péče o děti. Šetření VÚPSV (2009) ukázalo, že 63 %

¹⁴ Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014, str.10.

respondentkám by pomohlo rozšíření nových forem péče o děti a 56 % z nich by pomohlo zřizování předškolních zařízení zaměstnavatelskými organizacemi.

- Mezi doporučení tzv. **Barcelonských cílů** patřilo **vytvořit nabídku zařízení péče o děti pro alespoň třetinu dětí mladších tří let a pro 90 % dětí starších tří let** (European Commission 2013, in Palasová, 2014)
- V současné době se připravuje úprava **rodičovského příspěvku, který bude umožňovat variabilitu v čerpání a z toho důvodu je nutné zajistit odpovídající flexibilní služby.**

Tabulka č. 7: Případy ukončení nároku na rodičovský příspěvek podle dosaženého věku dítěte v roce 2014

Věk dětí	Počet rodičů	% z celkového počtu
0-2	17 072	14,70 %
2-3	71 968	61,80 %
3-4	27 366	23,50 %
Celkem	116 409	100 %

- Rovněž bude v ČR postupně zaváděn právní nárok na místo v předškolním zařízení, kdy od roku 2017 by měl být stanoven nárok na péči pro děti 4 leté a od roku 2018 by měl být stanoven pro děti od tří let, z toho důvodu je nutné vytvořit systém péče o děti, který bude přizpůsoben péči od nejmenšího věku po věk školní v zařízeních kvalitních a cenově dostupných.

f) přínos výzvy vůči trhu práce

- Jak můžeme vidět na srovnáních s evropskými státy, dostupnost služeb předškolní péče je jednou z podmínek plnohodnotné integrace pečujících rodičů na trh práce, zachování profesní kvalifikace, přispívá ke sladování pracovního a rodinného života, k **redukci genderové platové mezery, ke snižování diskriminace žen na trhu práce v souvislosti s mateřstvím, ke snižování ztrát lidského kapitálu a přináší tak pozitivní ekonomický efekt ve smyslu efektivnějšího fungování trhu práce, větší kupní síly rodin a zvýšeného podílu osob, přispívajících do systému sociálního zabezpečení.**
- **Investice do kvalitních služeb předškolní péče a vzdělávání můžeme nahlížet v souvislostech dlouhodobých investic do lidského kapitálu dětí.** Investice do dětí na začátku jejich životní dráhy jsou efektivnější než investice do vyrovnávacích, ochranných a nápravných opatření v pozdějších fázích životní dráhy (OECD, 2006).

- **Územní samosprávné celky, mohou prostřednictvím výzvy řešit problematiku nedostatečných kapacit pro předškolní péči a uspokojovat zájmy svých občanů** v oblasti sladění práce a rodiny. Graf č. 2 ukazuje názor na existující opatření na podporu rodin v oblasti pracovních příležitostí pro matky s malými dětmi na úrovni obcí (názor zjišťován v rámci dotazníkového šetření na obecních úřadech).
- **Dopad propadu zaměstnanosti žen v době mateřství na státní rozpočet byl přibližně spočítán na 5,2 mld. Kč.** (Kalíšková, Mních, 2012)
- Dle následujícího pracovního odhadu je možné uvažovat o zapojení a návratu na trh práce u rodičů 33 842 dětí.

Parametr	Počet dětí	specifikace
Počet dětí 0-3 včetně celkem	340 000 dětí	
Počet dětí v MŠ 0-3	130 018 dětí	
Počet dětí v DS	627 dětí	80% z 784 dětí
Počet dětí v živnosti	10 284 dětí	1714 zařízení * 6 dětí
Počet dětí ve věku 0-3 roky, které je doma s rodičem nebo jiné formě péče (chůvy, neregistrovaná zařízení, prarodiče)	199 071 dětí	Za předpokladu, že daný počet dětí představuje jednoho rodiče, který o dítě pečuje a dle výzkumu že 17 % z 199 071 by k návratu na trh práce uvítalo zařízení péče o dítě, ¹⁵ můžeme říci, že mikrojesle by rádo využilo 33 842 dětí a jejich rodičů. Z toho by znamenalo vytvořit

¹⁵ Možnost zaměstnanosti žen závisí na velikosti a struktuře denní péče o děti (VÚPSV, 2013). Z průzkumu vyplývá, že 11 % matek dětí do 2 let a 6% matek dětí ve věku 3-5 let říká (58 tisíc matek), že jim nedostatek zařízení pro děti znemožňuje být ekonomicky aktivní. (Zaostřeno, 2011, in VÚPSV, 2010, str. 10)

		8 000 mikrojeslí. Z tohoto počtu je nutno odečíst procento osob, které nebudou z hodnotových důvodů ochotny umístit dítě do mikrojeslí.
--	--	--

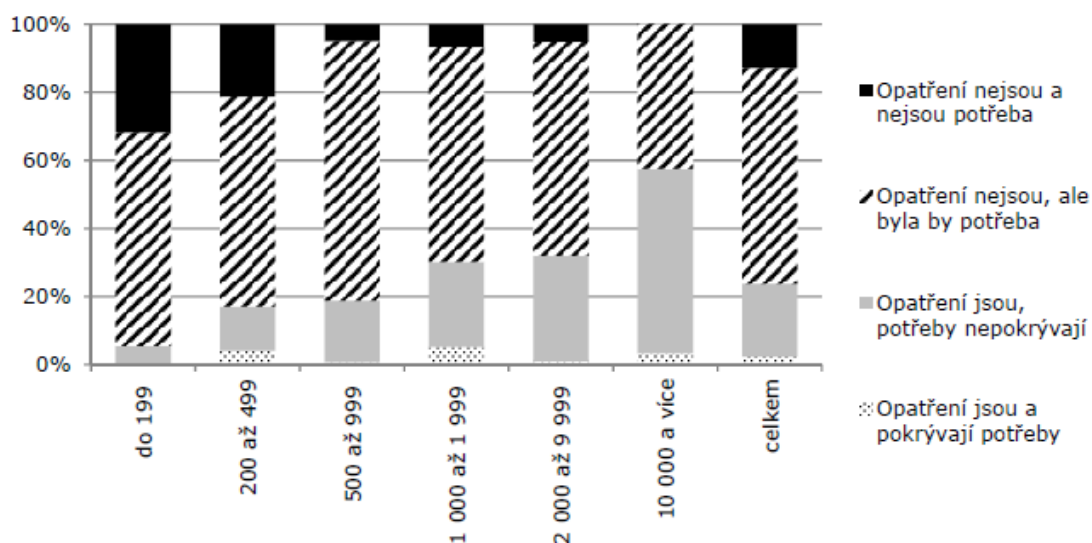
Co se týče minimálních přínosu pro rodiče s dětmi, při současné uvažované podpoře 60 mikrojeslí (1 mikrojesle = 2 mil. Kč na 3 roky, při celkové alokaci 120 mil Kč) by došlo k podpoře 240 rodičů (v 1 mikrojesli jsou uvažovány 4 děti na 8 hodin). Pokud by se rodiče vrátili na trh práce a byli odměňováni průměrnou mzdou ve výši 23 500 po 30 měsících (sociální a zdravotní z 23 500 tvoří 10 576 Kč), tak by přínosy na sociálním a zdravotním pojištění byly za tři roky 76 147 200 Kč.

- Jak ukazuje graf č. 2. V menších obcích je nedostatek opatření k podpoře rodin a poptávka tak není pokryta, ve větších obcích jsou opatření, ale nepokrývají poptávku.

Graf č. 2: Názor na existující opatření na podporu rodin v oblasti pracovních příležitostí pro matky s malými dětmi na úrovni obcí¹⁶

¹⁶ Kuchařová, Barvíková, Svobodová, Šťastná. Lokální a regionální politika v praxi. VÚPSV, 2014.

Graf č. 5.1 Jsou ve Vaší obci realizována opatření na podporu rodin v oblasti pracovních příležitostí pro matky s malými dětmi a do jaké míry odrážejí jejich potřeby? (podle velikosti obce, v %)

g) dostupnost obdobné péče v zemích EU

- Česká republika je zemí s jedním z **nejvyšších dopadů mateřství na zaměstnanost žen v celé EU** (např. OECD, Eurostat apod).
- V nabídce služeb péče o děti v sousedních a zahraničních státech České republiky institut jeslí nalezneme téměř všude.

1) **V Rakousku a Německu** je pestrá paleta služeb, jejichž garantem je obvykle obec, služby jsou většinou financovány z veřejných rozpočtů za finanční spoluúčasti rodičů. Služba péče o děti je zde vnímána jako veřejná služba. Péče o děti v Německu i v Rakousku je vnímána jako veřejný zájem, proto jsou služby péče o děti poskytovány státem resp. samosprávnými celky. Služby garantují základní standard a jsou finančně dostupné (Analýza projektu *Sladění práce a rodiny inspirované příklady dobré praxe v Evropě*)

V Německu je od roku 2013 zaveden právní nárok na umístění dítěte do služby péče o děti v 1 roce věku. Povinnost umístit dítě má obec, v níž mají rodiče bydliště (může se jednat o dětské skupiny, mateřské školy, denní matky). Opatření má pozitivní dopad na společnost, kdy umístění je vnímáno jako možnost volby. Po reformě rodičovského příspěvku v Německu (2007) se více matek vrací do zaměstnání v jednom roce věku dítěte – 40 % v roce 2010 oproti 32 % o deset let dříve, což má pozitivní vliv na jejich ekonomickou situaci. Zároveň má na zaměstnanost matek pozitivní vliv i zavedení nároku na umístění dítěte od roku věku

do zařízení formální péče¹⁷, avšak vzhledem k tomu, že toto opatření vstoupilo v platnost 1. 8. 2013, přesné vyhodnocení účinku ještě není k dispozici.

2) **Rovněž v Polsku**, kde převládá tradiční model rodiny, nalezneme následující modely služeb péče o děti do tří let:

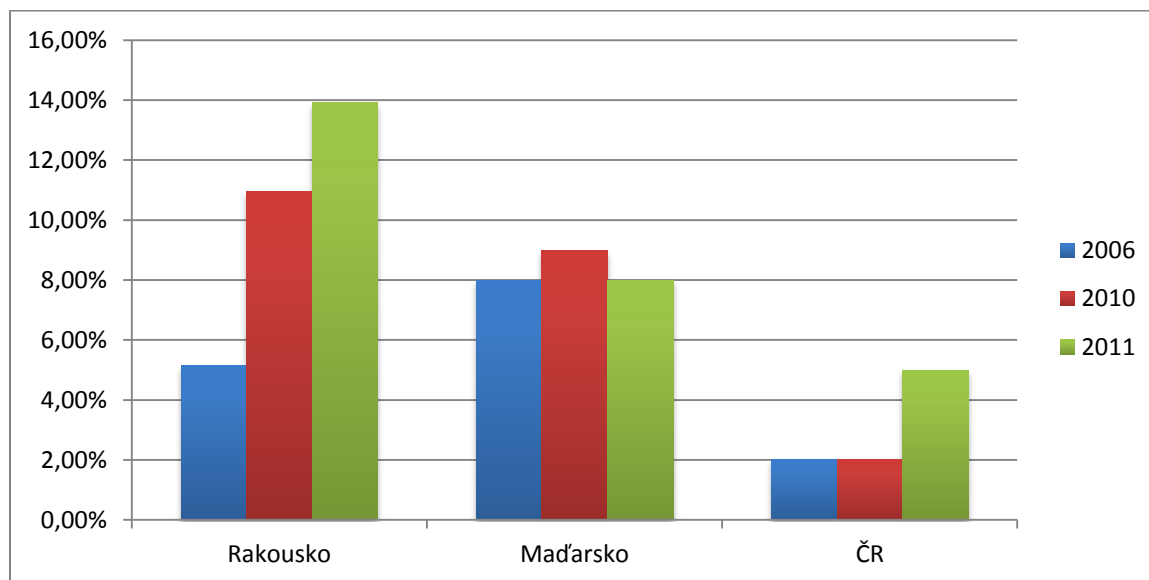
- a. Jesle (Nursery) – jedná se o zařízení péče pro děti do 3 až 4 let, v kolektivu 8 dětí na jednoho pečovatele
- b. Dětské kluby (Kids club) – zařízení pro děti od jednoho do tří let.
- c. Pečující osoby (Daycare provider)
- d. Chůvy (Nanny)

Jesle a dětské kluby mohou být zřízeny a provozovány různými poskytovateli:

- a. obcemi
- b. jednotlivci
- c. zaměstnavatelé, neziskové organizace

Obdobně nalezneme model jeslí v **Maďarsku**. Z následujícího grafu je patrné, že ČR v péči o nejmenší děti zaostává za svými nejbližšími sousedy.¹⁸

Graf č 3: Míra pokrytí věkové populace dětí 0 až 3 roky službami péče o děti v Rakousku, Maďarsku a ČR podle dat OECD¹⁹

¹⁷ Zdroj:

<https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/ImFokus/Bevoelkerung/ErwerbstaetigkeitFrauenMuetter.html>

¹⁸ Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014.

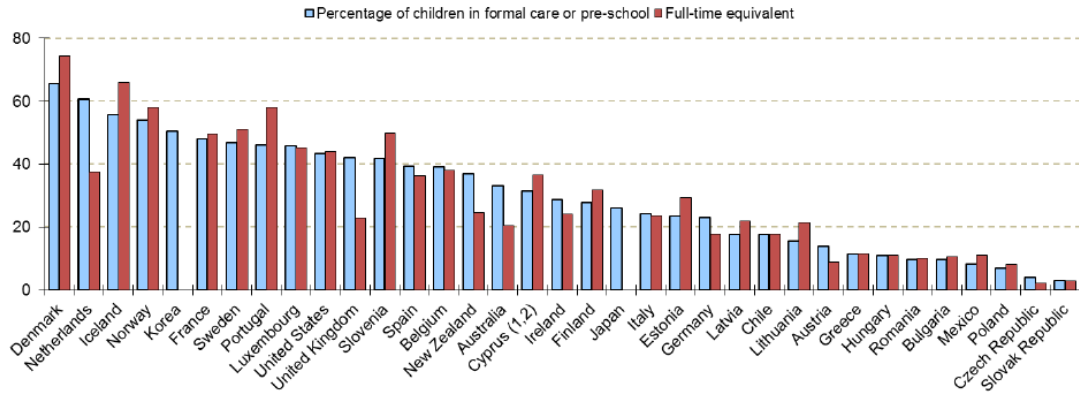
¹⁹ Plasová, B., Godarová, J, Analýza možností nastavení systému služeb péče o děti a návrh legislativních změn, Brno, 2014.

Následně uvádíme pro srovnání účast dětí mladších tří let ve formální péči.²⁰ Jak vidíme, ČR se nachází na konci grafu.

Chart PF3.2.B: Full-time equivalent participation rates for children under 3 years of age, 2010

Panel A: Enrolment rates of children under 3 years of age, and full-time equivalent rates

²⁰ OECD Family database www.oecd.org/social/family/database